

*Ik blijf
van hem
dromen*

Het leven
van Jezus in
gedichten

Samengesteld door Jan de Bas
en Arie Bijl

IK BLIJF VAN HEM DROMEN

Ik blijf van hem dromen

Het leven
van Jezus in
gedichten

Samengesteld door Jan de Bas
en Arie Bijl

Ontwerp omslag: Geert de Koning

Lay-out binnenwerk: Elgraphic

ISBN 978 90 435 3215 0

ISBN e-book 978 90 435 3216 7

NUR 306

www.kokboekencentrum.nl

© 2019 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht

Alle rechten voorbehouden.

Uitgeverij KokBoekencentrum vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Het bleek niet mogelijk van alle gedichten de bezitter van het copyright te achterhalen; rechthebbenden die niet zijn benaderd, wordt verzocht zich in verbinding te stellen met uitgeverij KokBoekencentrum, Utrecht.

Inhoud

Inleiding 10

Advent 13

Gerrit Achterberg, 'Kerstmis' 15

J. Bernlef, '1983 na Christus' 16

Arie de Bruin, 'Terug gestuurd' 18

Frank Daen, 'Ontwerp van een kerstgedicht' 20

Ida Gerhardt, 'Geboorte' 21

Peter Ghysaert, 'Het kind' 22

Guillaume van der Graft, 'Advent' 23

Jan Kuiper, 'Kerkelijk bericht' 24

Martinus Nijhoff, 'Soldatenkerstmis' 25

Huub Oosterhuis, 'Om in mensen mens te worden' 26

Ankie Peijpers, 'Geboorte' 29

Gabriël Smit, 'Adem van Kerstmis' 30

Marjoleine de Vos, 'Drie koningen' 31

Levi Weemoedt, 'Christmas Carol' 34

Hans Werkman, 'Agnus Dei' 35

Ivo de Wijs, 'Kind' 36

Jaap Zijlstra, 'Messias' 37

De twaalfjarige Jezus 39

- Ria Borkent, 'Kind vermist' 41
Ida Gerhardt, 'A en Ω' 42
Catharina van der Linden, 'Jezus' woorden' 43
Gabriël Smit, 'Een kind' 44

Zijn optreden 45

- Bertus Aafjes, 'Palmpasen' 47
Gerrit Achterberg, 'En Jezus schreef in 't zand' 48
Menno van der Beek, 'Hij was toch in de buurt' 49
Lode Bisschop, 'Individualisme' 50
Ria Borkent, 'Centurio in Kafarnaüm' 51
Ria Borkent, 'Gelukles' 52
Lenze Bouwers, 'De Emmaüsgangers' 53
Anton Chardon, 'De verheerlijking op de berg' 54
Guillaume van der Graft, 'Vragenderwijs' 55
L. van den Hengel, 'Navolgers' 56
Kees Hermis, 'Woordmens (11)' 57
Ed. Hoornik, 'Ik ben de kleine dochter...' 58
E. Ijskes-Kooger, 'Martha' 59
Muus Jacobse, 'De bron' 60
Muus Jacobse, 'Wonderbare spijziging' 61
Hester Knibbe, 'Het boek' 62
René van Loenen, 'Intocht' 63
Willem Jan Otten, 'Genezen zal zij dromen van zijn oogopslag' 64
Pem Sluijter, 'Een visvangst' 65
Machteld Teekens, 'Jezus' 66
Alfred Valstar, 'Herkenning' 68
Alfred Valstar, 'Verslag' 69

Nel Veerman, 'De wonderbare visvangst' 70

Jaap Zijlstra, 'Geloof' 71

Zijn lijden 73

Menno van der Beek, 'Jezus is duidelijk' 75

Lode Bisschop, 'Gethsemané' 76

Aart Both, 'Paasbest' 77

J. van Doorne, 'Ik trok mijn leven lang de vreugde achterna' 78

Marijke Hanegraaf, 'Kruiswegstatie' 79

E. Hofman, 'Deze landstreken' 80

Rola Hulsbergen-Paanakker, 'Kruisiging' 81

Hester Knibbe, 'Piëta van Michelangelo' 82

Rutger Kopland, 'Al die mooie beloften' 83

Jan Kuiper, 'Offer' 84

Herman Leenders, 'De verlosser' 85

Inge Lievaart, 'Doodgezwegen' 86

Nanne Nauta, 'II Jezus neemt het kruis op Zijn schouders' 87

Martinus Nijhoff, 'Het groote lijden' 88

Martinus Nijhoff, 'De soldaat die Jezus kruisigde' 89

Anne Schipper, 'Hyde Park (II)' 90

Martin Veltman, 'Hij heeft je met zijn liefde aangeraakt' 91

Simon Vestdijk, 'Gethsemané' 92

Corrie Vollenhoven op 't Land, 'Kom van dat kruis af' 93

Hans Werkman, 'Johannes Passion (1)' 95

Jaap Zijlstra, 'Piëta' 96

Zijn opstanding 97

Jan de Bas, 'Pasen' 99

Fiet van Beek, 'Ik wens jullie vrede' 100

Marc van Biezen, 'Opstanding'	101
Ida Gerhardt, 'Christus als hovenier'	102
Maria de Groot, 'Opstanding'	103
Inge Lievaart, 'De nieuwe mens'	104
Wietske Loebis, 'Opstanding'	105
Renée van Riessen, 'Paaspsalm (III)'	106
Renée van Riessen, 'Stille zaterdag'	107
Mattheus Verdaasdonk, 'Introitus op Pasen'	108
Mischa de Vreede, 'Pasen 2000'	109

Hemelvaart, verschijningen en wederkomst 113

Erik Bindervoet, 'Little Jesus'	115
Hans Bouma, 'Meer dan ooit'	116
Lernert Engelbert, 'Titel'	117
Anton Ent, 'Hemelvaart'	118
Peter du Gardijn, 'Uitkomst(2)'	119
Koos Geerds, 'Zaterdagmiddag bereidde heel het dorp'	120
E. Hofman, 'Aangaande de wederkomst'	121
Okke Jager, 'Kom haastig!'	122
Frank Koenegracht, 'Een onverwacht bezoek'	123
Gerrit Komrij, 'Reclame, zo'n kunst'	124
Anton Korteweg, 'Hij dus'	125
Inge Lievaart, 'Totdat Hij komt'	126
Wim Ramaker, 'Opgevaren ten hemel'	127

Inspiratie en ontmoeting 129

Gerrit Achterberg, 'Bekering'	131
Gerrit Achterberg, 'Deïsme'	132
Hans Andreus, 'Drie Christusgedichten 1 en 2'	133

- Martijn Benders, 'O Mijnheer Jezus' 135
- Ad den Besten, 'Nooit meer als toen' 136
- Marc van Biezen, 'De afwezigheidsassistent van God' 137
- Arie de Bruin, 'Dezelfde' 138
- Herman de Coninck, 'Eufemisme' 139
- Koos Geerds, '25 november 1979' 140
- Maria de Groot, 'O Christus, bloem van mijn hart' 141
- Maria de Groot, 'Soekkah' 143
- Marc van der Holst, 'Zoals ook wij anderen hun schuld
vergeven' 144
- Henk Knol, 'Tot een kruisbeeld' 145
- Frederik Lucien De Laere, 'Affaire' 146
- Delphine Lecompte, 'De priester die Jezus van
mij weggriste' 148
- H. Marsman, 'Crucifix' 150
- Willem de Mérode, 'De vis' 151
- Adriaan Morriën, 'Officium' 152
- Michiel van der Plas, *Heer Jezus heeft een hofken, maar nog nooit* 153
- Henriëtte Roland Holst-van der Schalk, 'Christus' 154
- Margreet Schouwenaar, 'Magdalena's rede' 155
- Jan Willem Schulte Nordholt, 'Jezus' 157
- Jan Willem Schulte Nordholt, 'Een joodse man 1 en 2' 158
- Jan Willem Schulte Nordholt, 'Verlegen met mijn god' 160
- Alain Teister, 'Het Jezus-kind' 161
- Simon Vinkenoog, 'Op de man af' 162
- Victor Vroomkoning, 'Transfiguratie' 163
- Rikkert Zuiderveld, 'Jezus (I)' 164

Inleiding

We weten dat ons bestaan eindig is en dat is niet altijd een gemakkelijke boodschap, daarom worden soms zoektochten ondernomen naar het oneindige of onzegbare. Die geestelijke omzwervingen stellen lang niet altijd gerust, kunnen zelfs zeer verwarrend, onthutsend en ontluisterend zijn. Een zoektocht naar de diepste essentie van het bestaan kan als verhelderend en troostend worden ervaren wanneer de woorden in een gedicht raken aan het niet gekende mysterie van het bestaan. Als lezer kan bij het ondergaan van een gedicht je de ervaring van ‘doorgronden’ ten deel vallen.

Bij het overdenken van de zin van het leven kan hulp welkom zijn. Die kan gevonden worden in gedichten en ook in het voorbeeldige leven van een ander. Voor menig zoekend mens is Jezus van Nazaret zo’n lichtend voorbeeld en menig dichter in onze geseclariseerde samenleving zoekt in de doordenking en verwoording van het bestaan van Jezus naar de bestaansgrond in zijn eigen leven. Wat kan het troostend zijn om in de vragen en de handelingen van Christus eigen onzekerheden te herkennen. De vraag die Jezus aan zijn discipelen stelt in Marcus 8: 27 is er een voor alle mensen: ‘Onderweg vroeg hij aan zijn leerlingen: “Wie zeggen de mensen dat ik ben?” Zij antwoordden: “Johannes de Doper, en anderen zeggen Elia, en weer anderen zeggen dat u een van de profeten bent.” Toen vroeg hij hun: “En wie ben ik vol-

gens jullie?” Petrus antwoordde: “U bent de Messias.” Hij verbod hun op strenge toon om met iemand hierover te spreken.’ Dit verbod van Jezus is door alle eeuwen heen in de wind geslagen. Dichters wagen het nog steeds om in taal zoekend en tastend af te dalen naar de essentie van wie door Petrus de Messias werd genoemd. Welke betekenis heeft Christus voor mensen in de tijd dat ze aan het levenslicht zijn gekomen? Elke tijd roept weer andere vragen op en elk individu ondergaat die vragen op een eigen, unieke manier. Antwoorden zijn vaker niet, dan wel voorhanden. Het is hoopgevend om de worsteling te ervaren van een ander. Menig gedicht in deze bloemlezing getuigt van de vraag naar de ware betekenis van Jezus, voor de dichter, voor de lezer. Voor Gerrit Achterberg is Christus een ‘koopman in oudroest’ die ons langs de kant van de weg vindt, misschien wel omdat hij ‘ons juist in zo’n conditie vinden moest’ en Maria de Groot dicht: ‘O Christus, bloem van mijn hart,/ messiaanse roos,/ zonder u geen tuin die geurt,/ zonder u geen oogst.’

De opgenomen gedichten zijn allemaal afkomstig uit de Nederlandse literatuur van de laatste honderd jaar. Vertaalde gedichten hebben we vermeden. Uit een paar honderd gedichten hebben we een selectie gemaakt. We vonden dat het gedicht een duidelijke relatie moest hebben met Jezus. Dat lijkt een eenvoudig criterium, maar twijfel bij het toepassen van dit criterium speelde ons menig keer parten. We hakten knopen door die best als arbitrair kunnen worden ervaren.

We hebben gedichten laten vallen die naar ons inzicht niet waardig waren. Deze gedichten deden volgens ons tekort aan het wezen of, misschien beter, de waardigheid van Jezus. We beseffen dat ook hier verschillen van appreciatie een rol spelen. Wat door

de ene lezer als een verfrissende insteek kan worden ervaren is voor de ander een brug te ver. We zochten tevens naar gedichten die naar ons inzicht een zekere literaire kwaliteit bezaten. Bevredigende en iedereen overtuigende criteria zijn op dit vlak nog niet geformuleerd. Een aantal min of meer klassieke Jezusgedichten van Gerrit Achterberg, Ida Gerhardt, Guillaume van der Graft en Martinus Nijhoff mochten volgens ons hier niet ontbreken. We hebben echter ook intensief gezocht naar recente poëzie over Jezus en deze gelukkig gevonden.

Voor de rangschikking van de gedichten hebben we gekozen voor zeven rubrieken die gerelateerd zijn aan het leven van Jezus: 'Advent'; 'De twaalfjarige Jezus'; 'Zijn optreden'; 'Zijn lijden'; 'Zijn opstanding'; 'Hemelvaart, verschijningen en wederkomst' en 'Inspiratie en ontmoeting'. Op deze manier kan de lezer het leven van Jezus Christus op poëtische wijze volgen. Binnen de rubrieken zijn de gedichten in alfabetische volgorde op schrijversnaam geplaatst. Over de geboorte, het lijden en het sterven van Christus is veel poëzie geschreven. Eigenlijk niet zo heel verwonderlijk want het begin en het eind van een leven op aarde is doordrongen van een (messiaans) mysterie dat het verstand te boven gaat. Vanuit deze gedachte valt de omvang van de laatste rubriek – 'Inspiratie en ontmoeting' – eveneens te verklaren.

Jan de Bas en Arie Bijl

Advent

Kerstmis

Klokken haalden mij uit de slaap vandaan:
Kerstmis over den Haag om middernacht.
Hij, die ik dagelijks te wezen dacht,
trok uit mij weg en kwam alleen te staan.

Ik keek tegen mijn eigen leven aan,
alsof een ander het had doorgebracht.
Een lege helderheid betrok de wacht
tussen mij en het opgeschoven raam.

De stad verstomde. Mijn verbeelding ging
over de torens heen naar Bethlehem.
2000 jaren her is daar een kind
zojuist geboren en de moeder windt
het in een doek. De ezel en de man
maken het nuchter mee. Een engel zingt.

GERRIT ACHTERBERG

1983 na Christus

Terug in het dorp – in het huis – in de twaalfde eeuw
de rotswand steekt de kamer in
geschilferde, geroeste rib die 's avonds

in schaduw de sprong naar tafel waagt
waaraan een klein meisje in een trance
ver voor het alfabet jesus tekent aan het kruis.

Waarom dat was en ook nog overal
een man met spijkers door zijn handen
hoelang dat duren zal.

Met potlood krast ze haar bezwering
en mompelt zacht het oergetal
waarvan ook dit dorp werd afgeleid.

Hij werd geboren in een stal, zeg ik
de ezel staat er nog (of al)
zijn vader was een timmerman

zijn moeder wacht op hem in de kapel
met zorgzaam uitgestrekte handen
maar wil hij zelf nog wel, vraagt zij

‘geboren worden en dan zo...’

Ze tekent verder, vraagt mij
naar het woord voor dood
dat eenmaal voorgeschreven

een woord met ogen wordt
die langzaam dichtgaan
onder dunne wenkbrauwbogen.

In een bed vol driftig doorgekraste spijkers
slaapt een kind
steeds zachter in.

J. BERNLEF

Terug gestuurd

Stel dat hij vandaag zou komen
en vannacht geboren wordt,
verborgen in een vrachtcontainer
ergens op transport.

Jozef heeft zijn laatste centen
die hij zorgvuldig had gespaard,
uitgegeven voor de grote reis
aan een mensenhandelaar.

Stel, zij worden dan gevonden
bij een controle langs de weg,
teruggestuurd over de grens,
ze kennen heg noch steg.

Stel, ze mochten even blijven,
de douane omgekocht,
zij vertellen van Herodes,
hun verhaal wordt uitgezocht.

Dat duurt een aantal jaren
wachten in het AZC,
intussen timmert Jozef aan de weg,
Jezus zit al in groep twee.

Maria, zij gelooft in Hem
met haar moederfantasie,
maar zo'n merkwaardig vluchtverhaal,
blijkt verspilde energie.

Uiteindelijk wordt het niet geloofd,
ze worden teruggestuurd.
Dat hebben we dan ook weer gehad,
't heeft veel te lang geduurd.

ARIE DE BRUIN

Ontwerp van een kerstgedicht

Mijn hart, wil je nog steeds van engelen horen
dat Jezus wordt vannacht opnieuw geboren,

alsof een baby rose nog en zacht
iets kan veranderen aan de wereldmacht?

Hoe kun je dit aan kinderen vertellen
die leren van bevrijding door rebellen?

Klinkt 'vrede op aarde' niet als een verwijt
aan armen die geloven in de strijd?

O hart, dat dikwijls moe wordt te geloven,
dat iets de wil is van de Heer hierboven,

maar heimelijk blijft hunkeren naar het kind
dat gaat bewijzen hoe Gods liefde wint.

Hoor dichtbij reeds de taal der onverlaten:
Herodes en zijn moordende soldaten
fel jagend op de pasgeboren Heer.

Mijn hart, blijf kind, geloof het telkens weer.

FRANK DAEN

Geboorte

Gods liefde op aarde neergedaald
ligt in een stal op stro te slapen.
De stille herders van de schapen
zij hebben het alom verhaald.

De ster staat boven Bethlehem.
De Koningen uit het Oosten vonden
een kind in windselen gewonden
en os en ezel zien naar hem.

Hier slaapt, der wereld toevertrouwd,
die was vóór de aanvang van de tijden,
het kind waarom Maria schreide,
waarover elk de handen vouwt.

IDA GERHARDT

Jezus. Wie kent hem niet! Ook dichters in Nederland en Vlaanderen hebben zich door hem laten inspireren. In deze bloemlezing volgen we het leven van Jezus van zijn geboorte in Bethlehem tot zijn dood aan het kruis op Golgotha. De samenstellers Jan de Bas en Arie Bijl hebben kasten met dichtbundels doorgespit om de mooiste Jezusgedichten uit de 20e en 21e eeuw bij elkaar te zoeken. Zij ontdekten dat Jezus op heel uiteenlopende wijze eigentijdse dichters heeft weten te inspireren.

Met gedichten van Marc van Biezen, Ria Borkent, Herman de Coninck, Peter du Gardijn, Gerrit Komrij, Delphine Lecompte, Herman Leenders, Renée van Riessen, Marjoleine de Vos, Rikkert Zuiderveld en vele anderen.

Arie Bijl is neerlandicus en Jan de Bas is dichter. Ze stelden meerdere bloemlezingen samen, waaronder En wat zij zong hoorde ik dat psalmen waren. Psalmen in gedichten vanaf 1900 (2010).

KokBøekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

9 789043 532150 >